

Nr 1029

Av herr Antonsson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 41, angående vissa frågor om hjälpmedel för handikappade.

(Lika lydande med motion nr 801 i Första kammaren)

Kungl. Maj:ts proposition nr 41 angående vissa frågor om hjälpmedel för handikappade och om inrättande av ett handikappinstitut för samordningen av tekniskt utvecklings- och forskningsarbete m. m. syftar till en för många handikappade utomordentligt angelägen reform. Det är naturligt att den ordning som föreslås i propositionen efter hand ytterligare utvecklas i olika hänseenden till gagn för de handikappade. Vad som nu är viktigt är emellertid att organisationen får en utformning som kan ge den bästa möjliga grund för verksamheten och dess fortsatta utbyggnad.

Härvidlag finns anledning att peka på det trängande behovet av en effektiv samverkan mellan handikappinstitutet och den regionala organisation, som landsting och städer utanför landsting skall svara för. SVCR har i sin motsvarande verksamhet visserligen icke arbetat i isolering, men dess kontakter med landstingen har dock varit starkt otillräckliga. Den utformning institutet får genom propositionen kan väl föranleda en viss förbättring i detta avseende, bl. a. genom att »någon representant» för sjukvårdshuvudmännen skall ingå i styrelsen. Dock är propositionens förslag härvidlag underlägset utredningsförslaget, enligt vilket sjukvårdshuvudmännen skulle få en väsentligt starkare ställning inom organet.

Handikapputredningen har i sin utredning framhållit nödvändigheten av att man inom sjukvårdsområdena effektiviserar och intensifierar åtgärder när det gäller att tillhandahålla handikappade tekniska hjälpmedel, att utprova och anpassa desamma åt den enskilde individen. Man rekommenderar därför en utbyggnad av regionala organ för hjälpmedelsförsörjningen. Dessa organ skulle också uppmärksamma informations- och utbildningsfrågor och vara de lokala myndigheterna behjälpliga vid planeringen av tekniska åtgärder för handikappade.

Handikapputredningen förutsätter och ser nästan som ett villkor för en god hjälpmedelsförsörjning att dessa regionala landstingsorgan får ett intimt samarbete med det föreslagna handikappinstitutet. Remissorganen har också i mycket hög grad påpekat vikten av ett samarbete och utbyte av er-

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 4 saml. Nr 1029—1035

farenheter mellan institutet och de perifera organen. Handikapputredningens förslag att institutet som huvudmän skulle ha staten och landstingen var en logisk följd av det planerade samarbetet. I proposition nr 41/1968 har denna grundläggande tanke inte kommit till uttryck.

Departementschefen föreslår i stället att en stiftelse bildas mellan staten och SVCR. Det framgår av propositionen att denna förändring ansetts motiverad av att sjukvårdshuvudmännen hittills icke velat utfästa sig att finansiellt bidra till institutet. I propositionen hålls dörren öppen för en framtida finansiell medverkan från deras sida. Skulle en sådan komma till stånd är man från departementets sida säkerligen också beredd att bereda sjukvårdshuvudmännen ett ökat inflytande.

Det är anmärkningsvärt i ett demokratiskt samhälle att på detta sätt ensidigt koppla samman frågan om sjukvårdshuvudmännens inflytande i institutet med finansfrågan. Den väsentliga medverkan som borde förväntas från sjukvårdshuvudmännen är nämligen inte ett i och för sig önskvärt bidrag utan i stället ett levande intresse för den intima samverkan mellan institutet och den regionala organisationen som här berörs. Denna sak är ännu mycket viktigare än frågan om i vad mån finansieringen skall belasta skattebetalarna via staten eller via både staten och sjukvårdshuvudmännen. Det är dessutom tvivelaktigt om en begränsning av sjukvårdshuvudmännens inflytande verkligen skulle vara ägnad att stimulera till ett framtida finansiellt engagemang från deras sida.

Landstingen har som sjukvårdshuvudmän det direkta ansvaret för att institutets intentioner skall omsättas i praktiska åtgärder ute i sjukvårdsområdena. För detta fordras, som handikapputredningen påpekat, en direktkontakt i båda riktningarna mellan institutet och de regionala hjälpmedelsorganen. Departementschefen poängterar också detta, då han säger att »sjukvårdshuvudmännens medverkan i institutet skulle ha tillförsäkrat institutet bredast möjliga förankring i sjukvårdshuvudmännens hjälpverksamhet». Departementschefen är sålunda klar över att det för institutets del hade varit det bästa om en sådan samverkan i stiftelsen hade kunnat äga rum. Han antyder också en förhoppning om att en sådan medverkan framdeles skall kunna etableras.

En sådan kontakt är i första hand väsentlig för institutet. En viktig fråga i detta sammanhang har berörts bl. a. av statens handikappråd i dess remissvar: »Vi tillstyrker att handikappinstitutet övertager SVCR:s nuvarande lokaler. Det får dock övervägas om denna förläggning på sikt är den lämpligaste. Det finns skäl som talar för en nära lokal anknytning till något undervisningssjukhus och till statens arbetsklinik, sålunda till en levande och verksam rehabiliteringsorganisation.» Även SVCR:s remissyttande berör detta problem. För att icke institutet skulle förlora sin kontakt med rehabiliteringsverksamheten på fältet har man mot handikapputredningens förslag rekommenderat att institutet bör ha en servicefunktion di-

rekt inriktad mot de handikappade. Det är sålunda klart för alla initierade parter att institutet behöver en nära anknytning till landstingens verksamhet inom rehabiliteringsområdet. Genom ett samarbete mellan de regionala organen och institutet får det senare möjlighet att lägga ut forsknings-, utvecklings-, testnings- och utredningsprojekt på därför lämpade regionala organ och får en medverkan när det gäller utbildning och information.

Den grundläggande förutsättningen för att de handikappade skall komma i åtnjutande av samhällets resurser när det gäller hjälpmedelsverksamheten, var enligt handikapputredningen ett såväl organisatoriskt som praktiskt väl utbyggt samarbete mellan institutet och de regionala organen. I departementschefens förslag återfinns inte denna direkta samverkan genom stiftelsen. Detta måste ur institutets synpunkt anses mycket allvarligt. Institutet löper här nämligen risken att förlora sin kontakt med rehabiliteringsverksamheten på fältet. Departementschefens förhoppning att landstingen i en framtid skulle ekonomiskt satsa på institutet har inte belagts i propositionen och det skulle vara allvarligt om man inte redan från starten fick detta samarbete till stånd.

Ur dessa synpunkter framstår det som angeläget att sjukvårdshuvudmännen får minst två representanter i institutets styrelse.

Sjukvårdshuvudmännens uppgifter när det gäller hjälpmedelsförsörjningen inom deras område omfattar distribution, utprovning, men också analyser, utredningar, organiserandet av hjälpmedelsverksamheten, utbildning av personal och information behövs. I alla dessa senare uppgifter har institutet att medverka i och bistå med hjälp och råd. Det är sålunda klart att ett samarbete mellan institutet och sjukvårdshuvudmännen blir av den största betydelse för de senare och ger dem en möjlighet att utnyttja institutets expertis och sakkunskap samtidigt som detta får en större överblick och erfarenhet.

Den service som institutet inom de olika områdena kan ge sjukvårdshuvudmännen bör med hänsyn till nu rådande förhållanden ske genom en debitering per tjänst. På detta sätt kommer sjukvårdshuvudmännen att bidra ekonomiskt till väsentliga områden av institutets verksamhet. Denna väg förefaller också lämpligare inte minst under utbyggnadsskedet än att begära en generell ekonomisk satsning av landstingen och gratiservice. Det synes sålunda inte heller föreligga tillräckliga skäl för att undandraga institutet den fördel det måste ligga i att sjukvårdshuvudmännen ingår i stiftelsen även utan särskilda ekonomiska bidrag till den allmänna verksamheten. Vi föreslår därför att sjukvårdshuvudmännen ingår som huvudmän för institutet.

Departementschefen föreslår i propositionen att bland de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna också skall finnas företrädare för de handikappade. Vi finner det önskvärt att riksdagen klart uttalar att representanter för handikapprörelsen utses efter hörande av statens handikappråd eller mot-

svarande samarbetsorgan, då vi finner det angeläget att den sakkunskap, som dessa representanter besitter, också utnyttjas inom institutet.

Departementschefen förordar att institutet förestås av en styrelse på nio ledamöter och suppleanter för dessa. Förslaget innebär att Kungl. Maj:t utser ordförande och ytterligare högst sex ledamöter samt SVCR två. Med hänsyn till vad som tidigare sagts vill vi förorda att styrelsen, som skall bestå av nio ledamöter, får en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande och ytterligare fem av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Två ledamöter utses av landsingen, en ledamot av SVCR. Av av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter skall två vara representanter för handikapprörelsen och utses efter hörande av statens handikappråd eller motsvarande samarbetsorgan. Suppleanterna utses på liknande sätt. Detta förslag innebär bl. a. att SVCR:s representation minskas med en ledamot, men detta uppvägs genom att handikapporganisationerna får en fast representation i styrelsen.

Handikapputredningen föreslog att ett utvecklingsråd knöts till institutet. Detta råd »skulle kontinuerligt följa och bearbeta frågor om hjälpmedel för handikappade och rekommendera styrelsen de åtgärder som kan vara aktuella». Medlemmarna skulle dessutom var och en inom sitt område lämna institutet bistånd. I departementschefens förslag har endast denna senare uppgift för rådet angivits. Då det måste vara av synnerligt värde för styrelsen att få ta del av förslag och rekommendationer från den samlade expertis som utvecklingsrådet som helhet representerar, finner vi det angeläget att denna rådets uppgift också kommer till uttryck i riksdagens beslut.

Enligt SVCR:s remissvar har man planer på att SVCR skall medverka i en särskild organisation för tillverkning och försäljning av tekniska hjälpmedel. SVCR kommer då att vara huvudman dels för institutet vars uppgift bl. a. är att testa, bedöma och rekommendera statsbidrag till olika hjälpmedel, dels också att vara huvudman för ett av de konkurrerande företagen. Detta dubbla huvudmannaskap synes oss olämpligt från principiella utgångspunkter.

Handikapputredningen förutsatte att den individuella serviceverksamheten som SVCR bedrivit inte annat än övergångsvis bör bedrivas av institutet. Statsrådet finner att denna verksamhet innebär en värdefull förankring i praktiskt hjälpmedelsarbete. Då det måste vara en genomgående princip att institutet, när det gäller hjälpmedel åt enskilda handikappade, främst skall verka genom de regionala organen, bör det klart poängteras att den individuella serviceverksamheten inte skall åvila institutet annat än under en övergångstid.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi,

att en stiftelse bildas för drivande av ett handikappinstitut och att staten, sjukvårdshuvudmännen och SVCR ingår i stiftelsen,

att stiftelsen står under ledning av en styrelse på nio ledamöter, där Kungl. Maj:t utser ordförande och ytterligare fem ledamöter, varav två skall vara representanter för handikapprörelsen och utses efter hörande av statens handikappråd eller motsvarande samarbetsorgan, två ledamöter skall utses av sjukvårdshuvudmännen och en av SVCR, suppleanter utses på enahanda sätt,

att Kungl. Maj:t har att utse ett utvecklingsråd i enlighet med handikapputredningens förslag, som kontinuerligt skall följa och bearbeta frågor om hjälpmedel för handikappade och rekommendera styrelsen de åtgärder som kan bli aktuella,

att garantier skapas för att institutets centrala verksamhet, när det gäller testning, bedömning och rekommendationer, inte kommer att gynna huvudmännen som samtidigt medverkar i tillverkning och försäljning av hjälpmedel,

att den av SVCR bedrivna individuella serviceverksamheten endast övergångsvis övertages av institutet,

att institutets behov av kontakt med hjälpmedelsverksamheten i stället sker genom ett samarbete med de regionala organen där institutet får möjlighet att lägga ut forsknings-, utvecklings-, testnings- och utredningsprojekt,

att Kungl. Maj:t får i uppdrag att träffa avtal om huvudmannskapet för institutet med sjukvårdshuvudmännen och SVCR enligt de riktlinjer som anges i motionen.

Stockholm den 2 april 1968

<i>Johannes Antonsson</i>	<i>Erik Magnusson (h)</i> i Tumhult	<i>John R. Anderson (fp)</i> i Sundsvall
<i>Mac P. Hamrin (fp)</i> i Kalmar	<i>Rune Gustavsson (cp)</i> i Alvesta	<i>Karin Wetterström (h)</i>
<i>Elisabet Sjövall (s)</i>		<i>Oskar Lindkvist (s)</i>
